

**ATRAGEREA LA RĂSPUNDERE CONTRAVENȚIONALĂ
A PERSOANELOR FIZICE CARE ATENTEAZĂ LA
DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE LEGITIME ALE OMULUI**

Oleg PANTEA

CZU: 342.9:343.4

panteaoleg@gmail.com

În pofida faptului că problemele ce vizează subiectul contravenției prezintă o mare însemnătate, totuși ele nu ocupă locul de frunte convenit în literatura noastră de specialitate. Iată de ce, fără a cuprinde domeniul subiectului contravenției în complexitatea sa, rezumatul de față abordează doar unele probleme, care pe lângă un vădit interes teoretic, nu sunt lipsite nici de unul practic. Aceste probleme sunt: noțiunea de subiect al contravenției, subiectul contravenției și conținutul contravenției, subiectul contravenției și persoana contravenientului.

Doctrina de specialitate din țara noastră definește, de regulă, subiectul contravenției ca acea persoană care săvârșește contravenția. Este cea mai simplă formulă de definiție, dar care nu este lipsită de confuzii în domeniu. Ea nu poate satisface decât o parte din cerințele unei definiții riguros științifice, deoarece nu reflectă toate trăsăturile esențiale ale noțiunii definite.

Într-o altă conjunctură de idei, *subiecți al contravențiilor* sunt persoanele care au luat parte la săvârșirea contravenției, fie în rolul de subiecți activi – persoanele care săvârșesc contravenția (contravenient), fie ca subiecți pasivi – persoanele care au avut de suferit de pe urma săvârșirii contravenției (victime). Astfel, vom avea ca subiecți ai contravenției *persoanele fizice* care nu și-au onorat obligația din cadrul unui raport juridic contravențional – de conformare și au săvârșit fapta interzisă, și *persoane* care sunt beneficiarii ocrotiți de normele contravenționale, suportând urmările faptei ilicite.

Dar, întâlnim și alte puncte de vedere, mai puțin susținute de cercetători, privind diviziunea dintre subiectul activ și subiectul pasiv al contravenției. Subiectul activ al contravenției fiind acel care constată contravenția și aplică sancțiunea, iar subiectul pasiv cel căruia i se aplică pedeapsa de către subiectul activ [2, p. 53].

Trebuie să recunoaștem că legea contravențională, în genere, nu prevede noțiunile „subiect al contravenției”, dar nici noțiunile-pereche „subiect activ” și „subiect pasiv”. Cu toate acestea, Codul contravențional face distincție între noțiunile: „răspunderea contravențională a persoanei fizice” (art. 16), „Răspunderea contravențională a persoanei juridice” (art. 17), „Victima” (art. 387), „Persoana în a cărei privință a fost pornit procesul contravențional” (art. 384) [1]. În sensul nostru, noțiunile de „subiect activ” și „subiect pasiv” ale contravenției sunt parte de structură a noțiunii generice „subiectul contravenției”, care înglobează toate categoriile menționate mai sus.

Orice persoană fizică poate fi antrenată la săvârșirea unei contravenții, doar că nu toate persoanele sunt pasibile de răspundere contravențională, ci doar acelea care

întrunesc anumite exigențe prevăzute de lege. Astfel, pentru ca o persoană să fie subiect activ al unei contravenții trebuie să îndeplinească unele condiții generale cerute oricărui contravenient, în cazul anumitor contravenții se cer și niște condiții speciale.

Este pasibilă de răspundere contravențională persoana fizică responsabilă care, în momentul săvârșirii contravenției, are împlinită vârsta de 18 ani. Iar persoana fizică cu vârsta între 16 și 18 ani este pasibilă de răspundere contravențională doar pentru săvârșirea anumitor fapte prevăzute de lege (art. 16 Cod contravențional) [1].

Din prevederile *supra* identificăm condițiile obligatorii pentru persoana fizică – subiect al contravenției:

Calitatea de persoană fizică. Este important de menționat că răspunderea contravențională revine oricărei persoane fizice, care a săvârșit o contravenție pe teritoriul țării noastre, indiferent dacă este cetățean al Republicii Moldova, cetățean străin sau apatrid (excepție de la această regulă sunt reprezentanții diplomatici ai statelor străine).

Vârsta. Persoana fizică va răspunde contravențional doar dacă a împlinit vârsta de 18 ani, cu excepțiile prevăzute la art. 16 CC. Această condiție se impune, întrucât omul dobândește la o anumită vârstă facultățile psihice de a-și da seama de acțiunile sale și de a le putea săvârși sau stăpâni în mod conștient.

Responsabilitatea. Art. 17¹ CC definește responsabilitatea ca fiind „starea psihologică a persoanei care are capacitatea de a înțelege caracterul prejudiciabil al faptei, precum și capacitatea de a-și manifesta voința și de a-și dirija acțiunile. Responsabilitatea e o stare normală a omului ce a împlinit o anumită vârstă” [1]. Responsabilitatea, condiție obligatorie a subiectului activ al contravenției, nu se confundă cu responsabilitatea juridică sau cu răspunderea juridică. Prin urmare, responsabilitatea este o categorie psihologică ce vizează capacitatea psihofizică a omului de a realiza semnificația, iar răspunderea juridică și responsabilitatea juridică sunt categorii juridice [4, p. 125].

Libertatea de voință și acțiune. Aceasta presupune posibilitatea persoanei de a acționa și a decide asupra săvârșirii faptei contravenționale, fără o constrângere exterioară. Prin *libertatea de acțiune se* înțelege posibilitatea persoanei de a acționa potrivit voinței sale, fără a se manifesta o constrângere fizică sau morală (psihică).

După cum am subliniat mai sus, pentru a fi subiect al contravenției, în unele cazuri, persoana fizică trebuie să aibă o anumită calitate specială, cum ar fi cea de funcționar, deținător al dreptului special (permisului de conducere) ș.a.

Cu referință la noțiunea de *subiect pasiv* al contravenției, adică persoana fizică sau juridică titulară a valorilor sociale vătămate prin contravenție. Subiectul pasiv al contravenției nu trebuie să îndeplinească atâtea condiții generale și speciale, precum subiectul activ. Subiectul pasiv al contravenției poate fi orice persoana fizică indiferent de vârstă, chiar persoana iresponsabilă, dar nu poate fi subiect pasiv decât omul în viață.

Făcând o sinteză a aspectelor de mai sus, concludem că persoana fizică care săvârșește sau participă la săvârșirea contravenției și răspunde pentru comiterea ei, în afară de faptul când legea prevede altfel, este subiectul contravenției. Categoriile de subiecți ai contravenției sunt: subiecți activi și subiecți pasivi. Subiectul activ, persoana care săvârșește contravenția în mod nemijlocit. Subiectul trebuie să fie persoana fizică și să îndeplinească cumulativ următoarele condiții: să aibă vârsta minimă cerută de lege, să fie responsabil și să aibă libertatea de hotărâre și acțiune. Subiectul activ poate fi calificat (circumstanțiat), când făptuitorul trebuie să aibă anumite calități cerute de lege în momentul săvârșirii faptei. Subiectul pasiv, persoana care suferă o vătămare de pe urma unei contravenții. Subiectul pasiv poate fi: subiect pasiv general (statul ca reprezentant al societății); subiect pasiv special, persoana fizică sau juridică vătămată direct prin contravenție.

Referințe:

1. Codul contravențional al Republicii Moldova din 24.10.2008, publicat la 16.01.2009 în *Monitorul Oficial*, nr. 3-6, art. 15. În vigoare din 31.05.2009.
2. CILIBIU, O.-M. Subiecții răspunderii administrativ-contravenționale. În: *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu. Seria „Științe Juridice”*, 2020, nr.1, pp. 53-62.
3. GUȚULEAC, V. *Tratat de drept contravențional*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2009.
4. HOTCĂ, M. A. *Drept contravențional*. Partea generală. București: Editas, 2003.

Comunicare elaborată în baza Proiectului instituțional „Modernizarea mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului” în cadrul Laboratorului de cercetare științifică „Drept Public Comparat și e-Guvernare”, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.